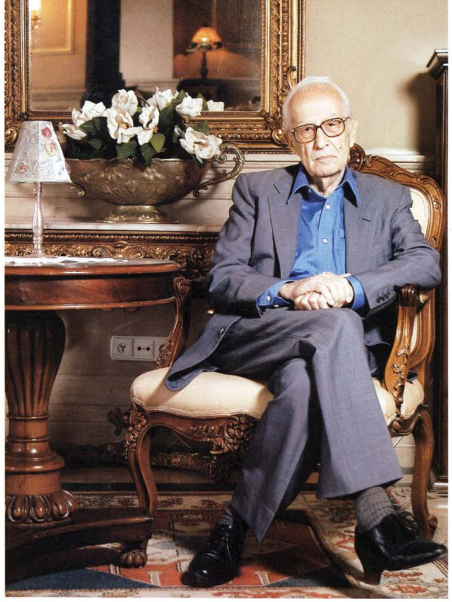

rol oynuyor. Annenizin bu isyanını saygıyla karşıladığınızı açık. Ama arada bir, sıradan, huzurlu bir münim olsaydı diye düşündüğünüz oluyor mu? Hayır, "olsaydı" demiyorum ama keşke doğduğu tarihten 70-80 sene sonra doğsaydı diyorum. O zaman belki de bu isyanı aynı sonucu doğurmazdı. Aklını karıştıran şeyleri hatırlayalım: Küçük bir çocuk olarak oruç tutmaya hevesleniyor, tutuyor, sahura kalktığında çok sevdiği babasının yanında yemek yiyemiyor, hanımlarla birlikte yemesi gerektiği hatırlatılıyor. Ninesini çok seviyor, ölünce cenazesine gitmek istiyor, gidemeyeceği söyleniyor. Bayram namazına gitmek istiyor, aynı cevap... Annesi, bütün bu yasakların nedenini anlatmadan sadece yasak dikte ediyor. Bir süre sonra yanındaki erkek kardeşinin kullanabildiği hakları kendisinin kullanamadığını tespit ediyor. Önce, bu kısıtlamaların sadece kendisine yönelik olduğunu düşünüyor, yaşı biraz ilerleyince sadece kendisine değil kendisi de cinsine yönelik olduğunu anlıyor.

Buradan hareketle Allah'ın kadınları sevmediğine, oradan da "madem öyle, bizi neden yarattı" sorusuna varıyor. Bu arada çok sevdiği insanlar biraz da onun şanssızlığı sonucu bir bir ölüyor. Bu "adaletsizliğin" hesabını da Tanrı'dan soruyor. İçine girdiği sorgu-

Kurtuluş Savaşı biraz da işgal kuvvetlerinin arasındaki nifak sayesinde başarıya ulaşabildi. Bir de tabii Rus ihtilali...

lama, dindar dede ve dindar babanın ters yöndeki etkileriyle birleşince iyice içinden çıkılmaz bir hal alıyor. Sonuçta Tanrı'ya duyduğunuz sevgiden çok ondan korkmaya başlıyor, onu idare etmeye çalışıyor ve bu böyle gidiyor.

● Romanımızın arka planında 1905-1928 arasındaki çok çalkantılı dönemin dönüm noktaları bir bir okurun dikkatine sunuluyor. Bakıyoruz, o yıllarda insanların kafasını kurcalayan, ülkeyi sıkıntıya sokan sorunlar bugün de geçerli. Mesela kitabımızın ilk sayfalarında 31 Mart olayları anlatılıyor. Aradan neredeyse 100 yıl geçti, çünkü ve bugünkü gazetelerde bir "Yeni 31 Mart vakası"dır gidiyor. Bu, sizde nasıl duygular uyandırıyor?

Tarihteki acılı olaylara, öğrenmek, ders çıkartmak ve bir daha yaşamamak perspektifiyle yaklaşmazsanız, farklı vechelerle 50, 60, 100 yıl sonra yeniden yaşanır. Deniyor ki 31 Mart'a benzer

gelişmeler oluyor gibi bugünlerde. Ama o günlerdeki şiddet, fecaat yok bugünlerde; öyle bir şey yok.

● Kitabınızda ele aldığımız toplumsal olaylarla ilgili sanki şöyle der gibiniz: İmparatorluğun yıkılıp Cumhuriyet'in kuruluş sürecindeki temel yönelimi bütünüyle destekliyoruz; fakat yaşananların bir bölümü bize anlatıldığı gibi gerçekleşmemiş olabilir. Söylesinin bundan sonrasında esas olarak bunları tartışmak istiyorum. Mesela 31 Mart öncesindeki ayaklanmaların İttihatçılar'a karşı Abdülhamid tarafından örgütlenmiş olduğu tezi fazla inandırıcı gelmiyor sanki size?

Doğru, kitabımda 31 Mart meselesini muallakta bırakıyorum ve kesin bir yorum getirmiyorum. Bu tarafın ya da şu tarafın organizasyonudur gibi bir açıklama getirmiyorum.

Açarsanız o günlerdeki gazeteleri, çoğunun İstanbul'daki ayaklanmaların

Abdülhamid'in spiyonları tarafından kuşkuyla yazıldığını okursunuz. Ben burada başka kuvvetlerin, başka kışkırtıcıların da rolü olabileceğine dikkati çekmek istiyorum. Kitapta, dedem Haşim Bey'e söylediğim gibi, ayaklanmanın kime yaradığına bakmak gerekir. Sonunda tahtını kaybeden Abdülhamid bilmiyor muydu ki bu böyle sürerse Selanik'teki ordu bir gün kalkıp İstanbul'a gelecek! Bilmez olur mu, gelecek, fırsat kolluyor, nitekim bir süre sonra kalkıp geliyor.

● Kurtuluş Savaşı öncesine dair temel kabulümüz şöyle: Batı, bir blok olarak Osmanlı'yı parçalamakla yetinmeyip Türkler'i İstanbul ve Anadolu'dan da sürmek istedi. Romanımızdaki birkaç tarihsel hatırlatma sanki bu tezle polemik yapıyor, okurun kafasında "acaba mı, o kadar mı" gibi sorular uyandırıyor. Bu hatırlatmalardan biri Fransızlar'ın İngilizler'e rağmen işgal ettikle-